

ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος

Εισαγωγή

1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

1.1. Ο λόγος «περί σκιάς και ανθρώπου»

1.2. Η σχέση του ανθρώπου με τη σκιά ως θεατρική έκφραση

1.3. Καραγκιόζης και εκπαίδευση

1.3.1. Η παρουσία του ελληνικού Θεάτρου Σκιών στο σχολείο

1.3.2. Σημερινή κατάσταση

2. ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ

2.1. Εισαγωγικές επισημάνσεις

2.2. Η ελκυστικότητα του πρωταγωνιστή ήρωα

2.3. Η λανθάνουσα περίοδος (Latente Zeit) και ο Καραγκιόζης

2.4. Η αφηγηματικότητα της παράστασης

2.5. Χιουμοριστική ατμόσφαιρα (περιβάλλον)

2.6. Η εικαστική διάσταση (γλώσσα)

2.7. Θεάτρο Σκιών ως παιχνίδι

2.8. Πολυμεσικές διαστάσεις στον Καραγκιόζη

2.9. Ανιμισμός-Animation(ψυχοκρατία) και μαγικότατα

2.10. Η δραματική έκφραση

3. ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

3.1. Η προσφορά του Θεάτρου Σκιών ως μέσου διδασκαλίας και μάθησης

3.2. Η σημασία της αξιοποίησης του Θεάτρου Σκιών στο σχολείο

3.3. Η δραματική έκφραση στο Θεάτρου Σκιών ως μέσον αυτοθεραπείας και κίνητρο για διδασκαλία

3.4. Μείωση της επιθετικότητας και θέατρο σκιών

3.5. Ανιμιστική διάσταση και διδασκαλία

3.6. Δραματική έκφραση και η διδασκαλία της γλώσσας

- 3.7. Η αφηγηματικότητα του Θεάτρου Σκιών
- 3.8. Ενδυνάμωση της ικανότητας για διαπροσωπικής επικοινωνία
- 3.9. Παραγωγή σεναρίων. Ένα δημιουργικό παιχνίδι συνειδητοποίησης της επικοινωνιακής λειτουργίας της γλώσσας.
- 3.10. Αστείο και εκπαιδευτική διαδικασία
- 3.11. Η χρήση διάφορων εργαλείων ως άσκηση στον ψυχοκινητικό τομέα
- 3.12. Δραστηριότητες με το Θέατρο Σκιών και γνωστική - ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη
- 3.13. Θέατρο Σκιών και οπτικοακουστική παιδεία
- 3.14.α. Παραστάσεις – έργα του Καραγκιόζη και γλωσσική ποικιλία
- 3.14.β. Εικαστικές δραστηριότητες και εκμάθηση της Γλώσσας
- 3.14.γ. Το Θέατρο σκιών στο πλαίσιο της ειδικής Αγωγής και εκπαίδευσης
- 3.15. Ανακεφαλαίωση - σύνοψη

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

- 4.1. Παιδευτική δύναμη του Θεάτρου Σκιών
- 4.2. Τυπολογία εφαρμογών
 - 4.2.1. Θέατρο Σκιών και αισθητική αγωγή
 - 4.2.2. Ως δραματική έκφραση
 - 4.2.3. Ως αυτόνομο θεατρικό είδος
 - 4.2.4. Ως μέσον διδασκαλίας στοιχείων της ελληνικής μουσικής
 - 4.2.5. Ως “όχημα” εμπλοκής του μαθητή στη γνωριμία διάφορων τεχνικών ζωγραφικής
- 4.3. Θέατρο Σκιών και η διδασκαλία άλλων γνωστικών αντικειμένων
- 4.4. Το Θέατρο Σκιών ως μέσον κοινωνικής διαπαιδαγώγησης
- 4.5. Η παιδαγωγική σημασία του εγχειρήματος

Α΄ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Στοχάστηκες ποτέ σαν βλέπεις τη σκιά σου;
Μορφή δική σου, έρπουσα, φριχτή, σκοτάδι
Δεμένη με το βήμα σου, σαν σκιάχτρο ζωντανό,
Πάει άλλοτε μπροστά, άλλοτε κάνει πίσω,
Με τη νυχτιά μπερδεύεται, δυσσείωνη αδελφή της,
Κι ενάντια στο φώς, μαύρη, σκληρή, φωνάζει,
Πού θ' έρχεται; Από σε, ίλυς ή σάρκα,
Όταν το πνεύμα σου την ντύνεται, γενόμενο δαιμονικό.

(Βίκτωρ Ουγκώ, «Ενατενίσεις ,Les Contemplations» (1856)

1. Ο λόγος περί σκιάς και ανθρώπου

Ανθρώπινες δραστηριότητες με τη σκιά , αυτήν την αχώριστη συνοδό της όρασης, ανιχνεύονται στα προϊστορικά χρόνια, , όταν οι άνθρωποι των σπηλαίων δημιουργούσαν διάφορα σχήματα με τα χέρια τους που προβάλλονταν στα τοιχώματα της σπηλιάς με τη βοήθεια του φωτός το οποίο εξέπεμπαν οι φλόγες της φωτιάς , όταν επίσης χρησιμοποιούσαν τα « ανώμαλα» τοιχώματα των σπηλαίων για να ζωγραφίζουν με την αίσθηση της σκιάς και του ανάγλυφου, προκαλώντας έτσι ένα εντυπωσιακό παιχνίδι σκιών κάτω από το φως των δαυλών ή της τελετουργικής πυρράς.

Περαιτέρω η σκιά ενέπνευσε στη δημιουργία θρύλων γύρω από τη δύναμη της, συνδέθηκε με την εκδήλωση του θρησκευτικού συναισθήματος , (Ελευσίνα Μυστήρια), με τη δημιουργία δοξασιών και λαϊκών θρύλων , και κάποτε απέκτησε και φιλοσοφική διάσταση (Σπηλιά του Πλάτωνα). Απασχόλησε επίσης την ανθρώπινη σκέψη και έγινε ερέθισμα και κινητήρια δύναμη για γνώση. Προσέλκυσε το ενδιαφέρον των επιστημόνων ,τόσο της θετικής όσο και της θεωρητικής κατεύθυνσης, και χρησιμοποιήθηκε ως διέξοδος σε προβληματισμούς και αναζητήσεις. Ο Θαλής ο Μιλήσιος για παράδειγμα χρησιμοποιεί τη σκιά, προκειμένου να οδηγηθεί στη μέτρηση της πυραμίδας και διατυπώνει, ύστερα από αυτό, το γνωστό Θεώρημα. Στην ερμηνεία των σκιών στηρίχτηκε η αστρονομία της αρχαίας εποχής και του σύγχρονου κόσμου , για να καταλήξει σε συμπεράσματα σχετικά με την αιτία των εκλείψεων, το μέγεθος και το σχήμα της γης. Η σκιά, γίνεται το εφιαλτήριο ανάπτυξης προβληματισμού για τη διάταξη του ηλιακού συστήματος και τις πραγματικές αποστάσεις μεταξύ ουρανίων σωμάτων πλανητών , και δια φωτίζει σχετικά με την αληθινή φύση της σελήνης και των πλανητών (Casati 2004) .

Ο Πλάτωνας συνδέει τις σκιές με τη μάθηση που τη θεωρούσε ως ανάμνηση ιδεών τις οποίες είδε κάποτε η ψυχή , όταν ακόμα βρισκόταν στον υπερουράνιο χώρο, και τις ξαναθυμάται καθώς βλέπει τα αντικείμενα αυτού του κόσμου , που δεν αποτελούν τίποτα άλλο , παρά

ομοιώματα και σκιές των ιδεών (Κασσωτάκης, Φλουρής 1981 : 14).
Ο Άραβας αστρονόμος Αλ Μπιρούνι τον ενδέκατο αιώνα εκπονεί τη μελέτη «*Ολοκληρωμένη πραγματεία περί σκιών*».

Ο Πλίνιος και οι φυσιοκράτες του 18ου αιώνα θεωρούν ότι η επιθυμία των ανθρώπων να χαράξουν το περίγραμμα κάποιας σκιάς πάνω στην άμμο, γέννησε τη ζωγραφική, και άρα τη γραφή. Την ίδια εποχή η εξέλιξη της τεχνικής απεικόνισης των περιγραμμάτων όπου επέτρεπε τη σχεδόν απόλυτη φωτογραφική αναπαραγωγή του περιγράμματος ενός προσώπου, προετοιμάζει το έδαφος για την εφεύρεση της φωτογραφικής απόδοσης του ειδώλου (BHMAGAZINO 2000..). Η σκιά χρησιμεύει στην ανακάλυψη της προοπτικής και συμβάλλει στην ανάπτυξη της δυτικής ζωγραφικής. Η κατάλληλη χρησιμοποίηση και ο επιδέξιος χειρισμός της αναδεικνύει το κάθε καλλιτεχνικό δημιούργημα. Οι σουρεαλιστές ζωγράφοι Dali, Chirico, Magritte χρησιμοποιούν τη σκιά σαν αυτόνομο εικαστικό μοτίβο και δημιουργούν εμπνευσμένα μαγευτικά, ζωγραφικά έργα. (Schatten und Kunst 1999).

Ο Piaget, κατά το διάστημα : από 1947 - 1955, ερευνά την αντίληψη και τις ερμηνείες, πού δίνουν τα παιδιά στον εαυτό τους για το φαινόμενο της σκιάς, και καταλήγει σε χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με την κατανόηση της γεωμετρικής αναλογικότητας (σχέση απόστασης μεταξύ του αντικειμένου και της φωτεινής πηγής) και την ηλικία των παιδιών (Dolci 1986: 211-218).